

OIVALLUS

4

15. Persoonallisuushäiriöt

Tapauskuvaus

Sannan vanhemmat erosivat Sannan ollessa 2-vuotias. Äidin alkoholismiin vuoksi isoäiti hoiti Sannaa 8-vuotiaaksi. Tämän jälkeen Sanna asui taas äidin ja äidin uuden miesystävän kanssa. Ensin koulu sujui hyvin, mutta alakoulun lopulla äidin miesystävä käytti Sannaa seksuaalisesti hyväksi, minkä jälkeen koulu meni alamäkeä.

Yläkoulussa Sannan mielialat vaihtelivat rajusti ja hän käyttäytyi arvaamattomasti. Sannalla oli itseään vanhempia poikaystäviä, hän käytti päihteitä ja oli itsetuhoinen.

18-vuotiaana Sannan alkoholinkäyttö lisääntyi. Hän ihastui usein ja voimakkaasti, mutta ihastukset päättyivät nopeasti pettymyksiin. Myös työsuhteet olivat lyhyitä, koska Sannan käytös oli impulsiivista ja hän raivostui helposti.

Persoonallisuushäiriön piirteitä

- vaikeuksia ihmissuhteissa
- sosiaalistuminen takkuaa
- Ihminen ei yleensä huomaa käytöksessään mitään.
- Käytös on poikkeavaa, ei ota vastuuta ongelmistaan.
- Häiriö on yleensä ongelma myös yksilön lähipiirille.
- Kasvuolosuhteet ovat voineet olla vaikeat.
- Jotkin piirteet ovat muovautuneet lapsuudessa, taustalla on myös perimää.

Persoonallisuushäiriöiden tyyppejä

Epävakaa persoonallisuushäiriö

- Tunne-elämä saattaa vaihdella ääripäästä toiseen.
- Ihminen toimii mielijohteesta ja harkitsematta.
- Impulsiivisuus ja mielialan vaihtelut johtavat ristiriitoihin ihmissuhteissa.

Narsistinen persoonallisuushäiriö

- Oman tärkeyden korostus ja itseä koskevat mahtipontiset suuruusmielikuvat, joihin yhdistyy toisten vähättely ja myötätunnon puute.
- Narsistilla on usein pinnallista viehätysvoimaa, jonka avulla hän saa tarvitsemaansa ihailua ja voi käyttää ihmisiä hyväksi.

Persoonallisuushäiriöissä käytetään kehittymättömiä eli epäadaptiivisia puolustuskeinoja

- kieltäminen
- projektio
- mustavalkoinen ajattelu (split)
- acting out (toiminnallistaminen)
- passiivinen aggressiivisuus
- Itsen ja toisten kokemusten rajat hämärtyvät. Tämän vuoksi persoonallisuushäiriöitä on nimitetty *rajatiloiksi*.

Häiriön syitä ja hoidon haasteita

- Persoonallisuushäiriöiden taustalla on osittain perinnöllisiä tekijöitä.
- Useimmiten lapsen kasvuympäristö on ollut jollakin tavalla epäsuotuisa.
- Hoitona käytetään pitkäkestoista terapiahoitoa.
- Usein sitoutuminen ja motivoituminen hoitoon on heikkoa, koska potilaat eivät koe vaikeuksien johtuvan heistä itsesään.
- Usein yhdistyneenä on muita häiriöitä, esim. päihdeongelma.

Palauta mieleen

- Mikä on yhteistä erilaisille persoonallisuushäiriöille?
- Anna esimerkkejä persoonallisuushäiriöstä kärsivälle henkilölle tyypillisistä defensesseistä.
- Miksi persoonallisuushäiriön hoitaminen on usein vaikeaa?